

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen selvitys pelastustoimen palveluiden ja talouden tilasta vuonna 2024

Luonnos 12.4.2024

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Pelastustoimen palveluiden saatavuus	5
2.1	Onnettomuuksien ehkäisy.....	5
2.2	Pelastustoiminnan palvelut	10
2.3	Väestönsuojelun palvelut	31
3	Pelastustoimen palveluiden laatu	37
3.1	Valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteuman kuvaus	37
3.2	Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella.....	40
sdz		
5	Pelastustoimen talouden tila	42
5.1	Pelastustoimen talousarvion toteuma ja kuvaus rahoituksen riittävydestä lakisääteisiin palveluihin.....	42
5.2	Pelastustoimen rahoituksen määrä ja osuus hyvinvointialueen yleiskatteisesta rahoituksesta.....	42
5.3	Pelastustoimen rahoituksen riittävyyden kehitysnäkymät.....	43
6	Pelastustoimen palveluiden tuottavuus	44
6.1	Toteutetut tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja investoinnit sekä tuottavuuden kehittämismahdollisuudet	44
	Liitteet	45

1 Johdanto

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 13 §:n mukaisesti hyvinvointialueen on laadittava vuosittain selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta alueellaan. Selvityksessä on kuvattava ja arvioitava, miten pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet, sekä mahdolliset sisäministeriön antamat toimenpidesuositukset on otettu huomioon hyvinvointialueella. Lisäksi selvitykseen on sisällytettävä hyvinvointialueen alustava esitys saman lain 11 §:ssä tarkoitetuksi investointisuunnitelman pelastustoimea koskevaksi osaksi. Selvitys tulee toimittaa sisäministeriölle ja asianomaiselle aluehallintovirastolle.

Sisäministeriön asetuksella 1213/2022 on annettu tarkempia säännöksiä selvitykseen tulevista tiedoista. Käsillä oleva asiakirja on hyvinvointialueiden palveluiden toteumasta ja talouden tilasta laatiman vuosittaisen selvityksen ohjeistettu pohjadokumentti, jota käytetään selvityksen laatimisessa.

Ohjeistetussa pohjadokumentissa pyydetään kuvaamaan jokaisen asetuksessa mainitun palvelun osalta

- perustelut palveluiden toteuttamiselle. Kohtaan kuvataan tiiviisti palvelutasopäätöksen pohjalta keskeisimmät tiedot.
- palvelujen saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet vuonna 2023. Lisäksi palveluiden saatavuutta verrataan muihin hyvinvointialueisiin.
- palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi. Vaikutuksilla tarkoitetaan lyhyellä aikajänteellä saavutettuun (yhteiskunnalliseen) hyötyyn.

Mikäli jokin kohta sisältää salassa pidettäväksi luokiteltavia osuuksia, tulee ne kohdat esittää erillisessä liitteessä. Palvelutuotannon järjestelyiden kuvauksia ei tässä asiakirjassa tarvita muilta osin kuin mitä kussakin alakohdassa on mainittu. Hyvinvointialueen selvityksen ohjeistus on kirjoitettu tähän asiakirjaan **vihreällä** ja **se tulee selvityksen kirjoitusvaiheessa poistaa**. Mikäli jokin alakohta edellyttää

VNK TÄYTTÄÄ, MINISTERIÖN JULKAISUSARJAN NIMI JA JULKAISUN VUOSI : SARJANUMERO.

hyvinvointialueelta yli sadan sanan mittaista vastausta, tulee tähän asiakirjaan kirjata tiivistelmä siitä ja varsinainen vastaus antaa liitteenä.

2 Pelastustoimen palveluiden saatavuus

2.1 Onnettomuuksien ehkäisy

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluita ovat pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

Toimintaympäristön riskien ja uhkien kuvaus onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan näkökulmasta: Väestörakenteen muutos ja ikäihmisten osuuden voimakas kasvu. Entistä huonokuntoisempia vanhuksia asuu omissa asunnoissaan. Ikääntyvien ihmisten kotona asumisen turvaaminen tulee olemaan haasteellista kyseisen väestöosan voimakkaasta kasvusta johtuen. Ilmaston muutos ja sään ääri-ilmiöiden yleistymisen ja voimistuminen.

2.1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat mm.

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisuus selvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely,
- omatoimisen varautumisen tukeminen,
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa

yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Ohjaus jakautuu maankäytön- ja rakentamisen ohjaukseen 0,7htv sekä pelastustoimen laitteiden ohjaukseen 0,3htv. Kaikki valvontatyötä tekevät osallistuvat neuvontatoimintaan oman työnsä ohessa. Neuvonta kanavina on käytössä neuvontapuhelin sekä palotarkastussähköposti. Turvallisuusviestintään käytössä 1htv. Turvallisuusviestintä perustuu turvallisuusviestintäsuunnitelmaan. Tavoitteena saada jokainen ottamaan vastuuta omasta turvallisuudesta sekä huolehtimaan läheisten ja ympäristön turvallisuudesta. Kohde ja sidosryhminä ovat ikäihmiset, lapset ja nuoret, hoitolaitosten ja kotihoidon työntekijät, varhaiskasvatuksen ja toisen asteen opetuksen opettajat ja henkilökunta.

Palvelujen saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Ohjaus ja neuvontapalvelut pystyttiin suorittamaan tarpeiden mukaisesti. Tavoite palvelun toteutumisesta lähipalveluna ei täysin toteutunut Pielisen-Karjalan osalta. Kyseisen alueen aluepalotarkastajan virka oli täyttämättä 10 kuukauden ajan, kun kelpoisia hakijoita ei ollut. Turvallisuusviestinnässä määrälliset tavoitteet saavutettiin ja koulutusta pystyttiin kohdentamaan suunnitellusti. Kehittämistarpeena turvallisuusviestinnän entistä tarkempi kohdentaminen riskiperusteisesti. Turvallisuusviestinnän osalta tavoitimme 27301 henkilöä. Koulutus pisteitä kertyi 36652 kpl tavoitteen ollessa 32500.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Mittareina käytetään erilaisia Pronto -tilastoja ja niiden viiden vuoden keskiarvoa. Palovaroittimen toiminta rakennuspaloissa, alkusammutuksen yrittäminen ja sen vaikutus sekä ihmisten aiheuttamat tulipalot. Tilastojen perusteella palovaroitin löytyy yhä useammasta kohteesta, alkusammutuksen suorittaminen on pysynyt samalla tasolla, mutta sen onnistuminen on ollut laskussa. Ihmisten aiheuttamien tulipalojen osuus on myös ollut laskussa.

2.1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslain mukaan pelastuslaitos toteuttaa palontutkintaa selvittääkseen laaja-alaisesti tulipalojen syttymiseen johtaneita tapahtumia, seurauksena aiheutuneita vahinkoja sekä sammuttamiseksi tehtyjä toimenpiteitä. Pelastuslaitos arvioi tulipalon syttymissyä noin 400 kertaa vuosittain.

Tutkintaa suoritetaan tasoilla 1-3. Tason kaksi tutkinnan kriteerit: tulipalossa kuolee henkilö, tapahtuu vakava loukkaantuminen, tulipalo aiheuttaa vaaraa yli 10 henkilölle, tulipalo aiheuttaa huomattavan onnettomuusvahingon yli 200 000 euroa, tutkinnan tarve perustuu valtakunnalliseen teemaan tai pelastustoiminnan onnistumisen arviointi

Palvelujen saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Palontutkintaryhmään on nimetty seitsemän henkilöä, tavoite on 8-10 henkilöä. Yhteistyötä poliisin kanssa sekä raportointia palontutkinnassa ja pelastuslain mukaisten ilmoitusten käsittelyssä on kehitetty.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Tutkintatason yksi tutkinnat saadaan hyvin suoritettua ja myös tutkintatasolla kaksi on kaikki tutkinnat saatu suoritettua, kolmannen tason tutkintoja ei ole ollut. Poliisille pelastuslain 41 §:n mukaisesti tehtävissä ilmoituksissa on havaittu puutteita. Kaikista tapauksista ei ole tehty ilmoitusta, vaikka näin olisi kuulunut tehdä. Asiaan on kiinnitetty huomiota ja ilmoitusmenettelystä on laadittu kirjallinen ohje ja annettu koulutusta henkilöstölle. Pronto-selosteiden täytön tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi on kehitetty toimenpiteitä onnettomuuksien seurantaan. Hallitus on esittänyt tavoitteeksi tulipalojen puolittamisen 2030 mennessä. .

2.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitä-miseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat. Myös kolmas sektori on tärkeä yhteistyökump-pani.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Yhteistyössä on useita toimintamuotoja. Onnettomuuksien ehkäisyn toimintamuodot ovat vakiintuneet ja pelastuslaitos on ollut aktiivinen toimija maakunnallisessa turvallisuustyössä.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Vakiintunut toimintamuoto on paloriski-ilmoitusten käsittely yhdessä sosiaalitoimen kanssa. Kaikki nuohoojien vikailmoitukset hoidetaan paikallisesti aluepalotarkastajan toimesta. Turvallista rakentamista pyritään edistämään ja varmistamaan yhteistyössä maakunnan rakennusvalvontaviranomaisten ja kaavoitusviranomaisten kanssa. Rakentamiseen ja kaavoitukseen liittyvät yhteistyötapaamiset ovat Joensuussa viikoittain tapahtuvia ja säännöllisiä, muissa maakunnan kunnissa ne toteutetaan tarpeen mukaan. Pelastuslaitos osallistuu myös erilaisiin yhteistyötarkastuksiin muiden viranomaisten valvomisissa kohteissa tai tarkastuksissa. Suuria tarpeita muutoksiin ei ole havaittu.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Erityisesti yhteistyötä on tehty hoito- ja hoivalaitosten turvallisuuden edistämiseksi, muun muassa kouluttamalla henkilöstöä toimimaan onnettomuustilanteissa. Toiminta perustuu hyvinvointialueen koulutussuunnitelmaan, johon on määritetty pelastuslaitoksen tuottama koulutuskiintiö.

2.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Onnettomuuskehitystä seurataan pelastuslaitostasoisella raportointikäytännöllä. Lisäksi päivystävät palomestarit seuraavat ilmiöiden esiintyvyyttä. Päivystävät palomestarit pitävät yllä vuororaporttia, jossa huomioidaan mm. onnettomuuskehityksen ilmiöitä. Pronto -järjestelmän tietojen perusteella seurataan mm. kaluston käytettävyyttä sekä eri toimenpiteiden ja menetelmien toteutumista. Riskienhallintapäällikkö seuraa onnettomuustyyppien määriä viikkotasoisesti ja tämä johtaa muun muassa turvallisuusviestinnän tai valvonnan tehostamiseen. Riskienhallintapäällikkö seuraa myös tulipaloja ja näistä tehtyjä viranomaisilmoituksia, sekä tekemättömiä prontospelosteita.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Onnettomuusseurannan kehittämistarpeena on kattavan tiedon koostaminen aikajana ja Pronto-raportoinnin ajantasaisuus. Haasteena on myös erityisilmiöiden pieni esiintyvyys, minkä johdosta pelastuslaitosten yhteistyö on tarpeellista. Onnettomuusseurannan raportointia on tarkoitus kehittää tämän palvelutasokauden aikana.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Tulevaisuudessa olisi entistä tärkeämpi seurata kotona asuvien ikäihmisten läheltä piti-tilanteita sekä erityyppisten onnettomuuksien esiintyvyyttä eri ikäryhmillä hyvinvointialueella. Tämä ei onnistu tällä hetkellä tilastointijärjestelmän kautta. Riskienhallintapäällikön pronto seurannalla on saatu tehostettua prontospelosteiden täyttöä ja vähennetty viivettä selosteiden täytössä.

2.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoi-minnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Ei järjestetä.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Ei järjestetä.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Ei järjestetä..

2.1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia nou-datetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan.

Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkas-tuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Valvontatehtävän hoitaminen perustuu valvontasuunnitelman tavoiteisiin. Valvonta kohdennetaan riskiperusteisesti kohteisiin, joissa onnettomuusriski on kohonnut ja henkilöturvallisuuskohteisiin, joihin pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on pitkä. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan seuraavien suoritteiden osalta: yritysten ja laitosten palotarkastukset 450 kpl, paloturvallisuuden itsearviointi 1500 kpl, muut toimenpiteet 1000 kpl sekä ikäihmisten kotona asumisen edistämiseen tähtäävät valvontatoimenpiteet 350kpl. Toteutumaa seurataan kuukausittain.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Vuonna 2023 toteuma/tavoite oli seuraava: a1-a6 palotarkastukset 428/450. Syynä siihen, että

tavoite ei toteutunut oli valvonnan työntekijöiden pitkät poissaolot sekä avoimena olleet virat, joiden täyttäminen on ollut haasteellista. Itsearviointeja palautui 1504/1500. Etenkin postin palauttamien lomakkeiden määrä kasvoi edelleen, lähetettävien lomakkeiden määrää on nostettu vuodelle 2023. Muiden valvontasuoritteiden osalta toteuma oli 1204/1000. Ikäihmisten turvallisuuskatselmuksia toteutettiin 358/350.

Paloturvallisuuden itsearviointi on ollut käytössä vuodesta 2019. Itsearviointimäärät ovat olleet samalla tasolla vuosittain. Toimintamalli on kokonaisuutena toiminut hyvin, mutta vastausprosentti on vuosittain hieman laskenut. Vuoden 2023 vastausprosentti oli 79. Pelastuslaitos suorittaa valvontakäynnin niihin kohteisiin, joista vastausta ei saada.

Palautettujen itsearviointilomakkeiden mukaan paloturvallisuuspuutteita oli 20 prosentissa kohteista. Valvontatoiminnan kokemusten perusteella puutteita arvioidaan olevan tätä enemmän.

Räjähde- ja kemikaalivalvontaan on varattu työpanosta 0,2 HTV. Mainittuihin tehtäviin on pelastuslaitoksella erikseen nimetty kaksi viranhaltijaa. Kemikaalien osalta Ilmoituskäsittely ja valvontakäynnit on keskitetty mainituille vastuuhenkilöille. Pyroteknisten tuotteiden osalta ilmoitus käsittelyyn ja valvontaan osallistuu kaikki valvontatyötä tekevät.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden osalta valvontaa ja suoritteita kirjautui 2023 seuraavasti. Vaaralliset kemikaalit 52 toimenpidettä, räjähdystarvikkeet ja ilitulitteet 46 toimenpidettä ja öljylämmityslaitteistot kolme toimenpidettä.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Valvonta toiminta vaikuttaa omalta osaltaan maakunnan onnettomuuskehitykseen, joka on tilastojen valossa kehittynyt positiiviseen suuntaan. Valvonta toiminta on saatu suoritettua lähes tavoitteiden mukaisesti ja valvontatoiminnasta kerätty palaute on ollut positiivista. Maakunnan väestönkehitys tulee lisäämään tarvetta ikäihmisten asumisen turvallisuuden tukemiseksi. Valvontaa voidaan joutua jatkossa kohdentamaan entistä enemmän asumisen turvallisuuden parantamiseksi ja etenkin ikäihmisten kohderyhmässä.

2.1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Resurssointi ei mahdollista valmiustarkastuksien toteuttamista.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Ei toteuteta.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Ei vaikutuksia.

2.2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen paikallinen riskianalyysi on yhdistelmä eri lähteistä koottua tietoa sijoitettuna maantieteellisesti riskiruutuihin. Tämän aineiston kokoaminen paikkatietoon sidottuna antaa laajan ja kattavan kuvan pelastustoimen riskien todennäköisestä uhkavaikutuksista suhteessa yhteiskuntaan. Lisäksi riskianalyyssissä on kuultu pelastuslaitoksen asiantuntijoita.

Riskianalyysi kuvaa todennäköisyyttä tapahtumien esiintyvyyden ja onnettomuuden seurausvaikutusten suhteen. Riskianalyysi ei voi kuitenkaan ennustaa onnettomuuksien tapahtumista ja seurausvaikutuksia. Riskianalyyssissä on tarkasteltu myös toteutunutta onnettomuuskehitystä.

Riskianalyysi ja siitä esille nousseet havainnot toimivat perustana pelastustoimen palvelutasopäätökselle, riskiperustaiselle pelastusasemaluokitukselle sekä onnettomuuksien ehkäisytyölle. Riskianalyyssistä esiin nouseviin uhkiin pyritään vastaamaan kattavan pelastusasemaverkoston lisäksi onnettomuuksien ehkäisyn eri keinojen avulla.

Yhteiskunnan ja ympäristön riskit muuttuvat ja riskianalyyssityö pelastuslaitoksella vaatii jatkuvaa seurantaa ja yhteistyötä varautumisen eri tahojen kanssa.

Pohjois-Karjalan pelastustoimen riskit painottuvat pääosin rakennettuun ympäristöön. Riskit painottuvat pääosin taajamien alueella oleviin riskiruutuihin, mutta onnettomuuksia tapahtuu myös runsaasti riskiruutujen ulkopuolella, siellä missä ihmiset liikkuvat. Riskiruutujen valtakunnallinen luokitus osuu tarkastelussa pääosin kohdalleen, kun ruutujen tietoja on vertailtu keskenään. Tarkastelutavoista riippuen saman riskiluokan ruuduissa on kuitenkin huomattavan erilainen riskiprofiili liittyen esimerkiksi siihen, onko riskiruutu asuinalue vai teollisuusalue. Riskiruutujen riskikertoimilla pyritään vertailemaan riskiprofiilia ja löytämään kohonneet riskit suhteessa muihin ruutuihin. Riskikerroin nostaa esille myös alemmissa riskiruuduissa olevia riskejä, jotka asettavat vaatimuksia pelastustoimen valmiudelle.

Riskianalyyssin perusteella pelastustoiminta edellyttää kattavan lähiasemaverkon kautta annettavia kiireellisiä palveluita. Lähiasemaverkon lisäksi kiireellistä toimintaa tulee täydentää erikoisosaamista vaativilla toimenpiteillä, jotka ovat osin keskitettyä suorituskykyä.

Onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn tulee panostaa etenkin 4. riskiluokan alueella oleviin yksittäisiin riskikohteisiin, koska pelastustoimen toimintavalmiusaika on yleensä pitkä. Kohteiden omatoiminen varautuminen on keskeistä vahinkojen pienentämiseksi.

2.2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilan-teessa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslaitos varautuu varoittamaan ja tiedottamaan alueen ihmisiä ensisijaisesti päivittäisessä käytössä olevin viestintäkanavin, näitä ovat onnettomuustiedotejärjestelmällä välitetty tiedote ja sosiaaliseen mediaan julkaistu tiedote. Lisäksi maakuntamedioiden kautta tavoitetaan laajasti ihmisiä. Pelastuslaitos on varautunut käyttämään vaaratiedotetta siten kuin tiedotteen antamisesta erikseen säädetään.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Pelastuslaitos on ylläpitänyt kattavaa väestöhälytysjärjestelmää. Väestöhälyttimiä on 40 kappaletta ja ne ovat sijoitettuna kuntakeskuksiin. Järjestelmä koestetaan ja koekuunnellaan kerran kuukaudessa. Väestöhälyttimet vaativat jatkuvaa huoltoa ja peruskorjausta. Luotettavasti toimivia väestöhälyttimiä on 22 kappaletta. Väestöhälyttimien kuuluvuusalueella on yli 70 % maakunnan väestöstä.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Pelastuslaitos ylläpitää nykyisen tasoista väestöhälytysjärjestelmää.

2.2.2 Pelastustoiminnan toimintavalmius

Pelastustoiminnan toimintavalmius tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä. Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu pelastusmuodostelmien toiminta-valmiusajasta ja niiden suorituskyvystä. Kiireellisissä pelastustehtävissä onnistumiseen vaikuttaa se, kuinka nopeasti onnettomuuspaikalle saadaan tehtävällä tarvittava suorituskykyinen pelastusmuodostelma.

2.2.2.1 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa Suomi on jaettu 1 x 1 kilo-metrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa. Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Taulukko 1: Toimintavalmiuden tavoiteajat

Riskiluokka 1. yksikön tva Pelastustoiminnan tva Pelastusjoukkueen tva

I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

2.2.2.2 Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Hyvinvointialueen selvitys:

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 9 minuuttia 2 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 9 minuuttia 53 sekuntia. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan parantumisesta näkyy mm. Pekkalan pelastusaseman toiminnan käynnistyminen sekä painopistepelastusasemien toiminnan vakiintuminen.

Riskiruutujen määrä riskiluokissa I-III, joissa toimintavalmiusaika ei toteutunut oli vuonna 2023 18 kappaletta. Em. ruuduissa viidessä ruudussa oli ainoastaan yksi tehtävä.

Puutteet sijoituivat pääosin Kontiolahden alueelle ja Liperin Ylämyllyn alueelle. Näille alueille on suunniteltu PTP:n kehittämissuunnitelmassa päivystäviä pelastusasemia. Myös muiden päivystävien pelastusasemien osalle on aikataulutettu

kehittämistoimenpiteitä, joilla on toteutuessaan vaikutusta ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaan.

2.2.2.3 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Hyvinvointialueen selvitys:

Toteutuneen pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 19 minuuttia 59 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 18 minuuttia 36 sekuntia.

Riskiruutujen määrä riskiluokissa I-III, joissa toimintavalmiusaika ei toteutunut oli vuonna 2023 17 kappaletta. Em. ainoastaan 3 ruudussa oli enemmän kuin yksi tehtävä, joten vuosittaisella vaihtelulla on merkitystä toteumiin. Puutteet sijaitsevat pääosin Joensuun keskustan ympäristössä, Reijolan alueella sekä Lieksassa. Puutteiden korjaamiseksi PTP:n kehittämistoimenpiteissä on kirjattu toimenpiteitä mm. vapaalta hälytyksiin osallistumisen kannustamiseksi.

2.2.2.4 Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontossa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Hyvinvointialueen selvitys:

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 30 minuuttia 38 sekuntia vuonna 2023. Edellisten kolmen vuoden aikojen keskiarvo oli 37 minuuttia 3 sekuntia. Pelastusjoukkue kootaan usean eri pelastusaseman resursseista. Pitkien etäisyyksien maakuntana pelastusjoukkueen kokoaminen on haastavaa tavoiteajoissa Joensuun lähialueen ulkopuolella.

Riskiruutujen määrä riskiluokissa I-III, joissa pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika ei toteutunut oli vuonna 2023 yhteensä 13 kappaletta. Ongelmaruutujen määrää ei voida luotettavasti ennakoita, koska tehtäväiskemien määrä on pieni. Puutteiden korjaamiseksi PTP:n kehittämistoimenpiteissä on kirjattu toimenpiteitä mm. vapaalta hälytyksiin osallistumisen kannustamiseksi.

2.2.3 Pelastustoiminnan valmius ja suorituskyky

Tulipaloihin liittyvällä suorituskyvyllä vastataan rakennuspaloihin, maastopaloihin ja muihin tulipaloihin.

2.2.4 Rakennuspalojen edellyttämä suorituskyky

Tehtävät edellyttävät savusukelluskykyä. Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmanen-gityslaitteiden ja asianmukaisten suojarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosit-taista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää ter-veydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita me-netelmiä kuin savusukeltamista.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslaitoksen toteuttaman rakennuspalojen sammuttamisen toimintatatiikka ja käyttämä tekniikka on perustunut aktiiviseen ja hyökkävään sammuttamiseen, joka on edellyttänyt pelastushenkilöstön tunkeutumista savuiseen ja/tai palavaan tilaan (savusukellus). Savusukellus on erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä, jonka tekemiseen saadaan käyttää vain erikseen koulutettua, fyysisiltä ominaisuuksiltaan sopivaa ja nimettyä henkilöstöä. Pelastuslaitos on tunnistanut tilanteen jo usean vuoden ajan ja rakentanut sammuttamisen täydentäviä suorituskykyjä. Taktisten ja teknisten muutosten tarkoituksena on toteuttaa tehokasta sammutustoimintaa, vaikka savusukelluskyky olisi rajoitettu.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Kaikkialla maakunnassa tulee olla riittävä kyky sammutustoimintaan. Sammutuskyvyn vaatimus perustuu alueen rakennuspaloriskitasoon, joka on kuvattu paikallisessa riskianalyyssissa. Korkein savusukelluksen valmius kohdistuu tämän takia Joensuun seudulle.

Pelastuslaitos uudistaa sammuttamisen tekniikkaa ja taktiikkaa siten, että se ei nojaa yksinomaan savusukelluskykyyn. Uudistaminen edellyttää henkilöstön uudelleen kouluttamista ja pelastuskalustohankintoja. Savusukelluksen toteuttamisen edellytyksiä ylläpidetään henkilöstön koulutuksella, harjoitustoiminnalla ja fyysisen toimintakyvyn testauksella. Savusukelluskyky on varmistettua keskuspelastusasemalla ja erikoispelastusasemilla. Muilla pelastusasemilla savusukelluskyky vaihtelee henkilöstön kelpoisuuksista riippuen.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Vaativia, savusukellusta edellyttäviä sammutus- ja pelastustehtäviä sattuu melko harvoin etenkin sopimushenkilöstön kohdalle. Savusukellusta edellyttävien tehtävien vähyyden saanut aikaan sen, että savusukelluksen fyysisen toimintakykyvaatimusten tasoa on liian korkea (Firefit 3.0). Kaikilla pelastusasemilla ei jatkossa kyetä ylläpitämään savusukellusvalmiutta. Savusukelluskyky on ennalta varmistettua keskuspelastusasemalla, päivystävillä pelastusasemilla ja erikoispelastusasemilla. Muilla pelastusasemilla savusukelluskyky vaihtelee henkilöstön kelpoisuuksien mukaan. Henkilöstön kelpoisuuksia ylläpidetään vähintään tavoitetasojen mukaisesti. Pelastuslaitos uudistaa sammuttamisen tekniikkaa ja taktiikkaa siten, että kyky tehokkaaseen sammutustoimintaan ei nojaa yksinomaan savusukelluskykyyn.

2.2.5 Maastopalojen edellyttämä suorituskyky

Maastopalojen edellyttämän suorituskyvyn tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä.

Hyvinvointialueen selvitys: Pelastuslaitos on osallistunut hankekumppanina Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen hallinnoimaan FI GFFF-V – hankkeeseen, jonka tavoitteena on kehittää maastopalojen maasammutussuorituskykyä paikallisesti, alueellisesti ja kansallisesti. Muodostelma on lisäksi EU:n pelastuspalvelumekanismien poolissa kansainvälistä avunantamista varten. Maastopalomuodostelma perustettiin viiden Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten kesken. Mukana ovat Etelä-Karjalan lisäksi Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Kymenlaakson pelastuslaitokset. Muodostelman toiminnassa on mukana 244 henkilöä, jotka koostuvat sekä päätoimisesta että sopimushenkilöstöstä. Pohjois-Karjalasta muodostelmassa on 62 koulutettua henkilöä, joista 58:lla on kv-koulutus. Muodostelman jäsenet ovat osallistuneet valmiussiiroille Kreikkaan 2022 ja Portugaliin 2023. Lisäksi päätoimista ja sivutoimista henkilöstöä on koulutettu metsäpalojen torjunnan kurssilla.

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Itä-Suomen laajat metsäalueet vaativat entistä tehokkaampaa varautumista sään ääri-ilmiöihin ja tätä kautta suuriin maastopaloihin

kehittämällä yhdessä maastopalojen sammutussuorituskykyä ja henkilöstön osaamista.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Pelastuslaitoksen maasto- ja metsäpalojen sammutukseen tarvittava kyky ja palvelun saatavuus on hyvällä tasolla. Metsäpalo-osaamisen kehittäminen ja koulutuksen laajentaminen koko pelastuslaitoksen henkilöstölle on tulevien vuosien toimenpiteitä. Myös muodostelman kehittäminen vaatii panostuksia kaikilta pelastuslaitoksilta hankkeen päättymisen jälkeen.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Tavoitteena on hankkia maastopalojen hallintaa varten tarkoituksenmukaista ja monipuolista kalustoa sekä lisätä henkilöstön osaamista.

2.2.6 Muiden tulipalojen edellyttämä suorituskyky

Muiden tulipalojen kuten ajoneuvopalojen ja polttoainevarastojen edellyttämän suorituskyvyn tulee olla toimintaympäristön riskeihin nähden riittävä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Ajoneuvopalojen osalta vaatimukset pelastustoiminnalle muuttuvat haastavimmiksi uusien energiamuotojen johdosta. Liikennetiimi koordinoi toimintaan liittyvää osaamisen kehittämistä ja kalustotarpeita. Polttoainevarastojen osalta pelastusasemilla on varattu tilanteisiin sopivia sammutusvaahtoja ja kolme suurta vaahtosekoitinta käytettäväksi suurissa polttoainepaloissa. Lisäksi on varauduttu naapuripelastuslaitosten kautta pyydyttävään apuun.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Sähköautopalojen osalta on olemassa kehittämistarpeita, joita pelastustoiminnan tiimit työstävät. Kalustollisia kehittämistarpeita huomioidaan pelastuslaitoksen investoinneissa ja käyttötaloushankinnoissa. Vaahtonesteitä on sijoitettu riskiperusteisesti ja kalustollisesti painopistepelastusasemille.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: -

2.2.7 CBRNE-tilanteisiin liittyvä suorituskyky

CBRNE-tilanteilla tarkoitetaan onnettomuuksia tai tilanteita, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan vaarallisten aineiden (CBRNE) tehtävällä välittömän vaaran alueella tapahtuvia tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pohjois-Karjalan riskianalysissä korostuvat CBRNE-tilanteiden näkökulmasta rauta- ja tieliikenne sekä erityistä vaaraa aiheuttavat kohteet (SEVESO). Näiden lisäksi riskianalysissä on otettu huomioon myös muiden VAK kohteiden määrä. Pohjois-Karjalan alueella on CBRNE-valmiutta kehitetty viime vuosina runsaasti ja muutostyö on edelleen käynnissä. Tavoitteena on keskittää kemikaalisukelluskalustoa ja kykyä erityisesti keskuspelastusasemalle, päivystävälle pelastusasemalle sekä muutamalle riskianalyysin perusteella nousseelle lähipelastusasemalle. Pohjois-Karjalan ainoa välitön varmistettu kemikaalisukelluskyky löytyy Joensuun keskuspelastusasemalta. Aiemmin haasteena oli kemikaalisukelluskaluston hajasijoitus, jolloin kyky oli vielä suuremmin sattuman varassa. Tavoitteena on, että torjuntavalmius on palvelutasopäätöksen lopussa alla esitetyn mukainen.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Pohjois-Karjalassa on viimeisen 5 vuoden aikana tapahtunut 40 kpl vaarallisten aineiden onnettomuutta. Näistä onnettomuuksista kolmessa (3) todettiin tapahtuneen lieviä loukkaantumisia tai altistumisia, muttei vakavasti loukkaantuneita tai kuolleita. Näiden lisäksi seitsemässä (7) onnettomuudessa todettiin lieviä ympäristövaikutuksia sekä yhdeksässä (9) onnettomuudessa lieviä taloudellisia vaikutuksia. Suuria vaikutuksia ympäristöön tai talouteen ei todettu yhdessäkään onnettomuudessa. Tapahtuneista onnettomuuksista on pelastuslaitos selvinnyt suorituskyvyn ja valmiuden osalta pääosin erinomaisesti. On kuitenkin todettava, että viime vuoden syksynä tapahtuneet kaksi epäselvää vaarallisten aineiden onnettomuutta (CBRNE-tilanteita) konkretisoivat selvän puutteen Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen kyvyssä. Pelastuslaitoksella on hyvä kyky mitata VAK-aineita, mutta kykyä mitata muita epäselviä CBRNE-aineita ei ole. Tämä haaste on tunnistettu ja siihen pyritään saamaan mahdollisimman pian ratkaisu.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Pohjois-Karjalan VAK-valmiudella on pystytty pääosin pystytty vastaamaan onnettomuustilanteisiin. Viimevuosina toimintaa on kehitetty vahvistamalla kemikaalisukellusvalmiutta. Viimeisimpänä on Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen puhdistusvalmius CBRNE-onnettomuuksien osalta saatu hyvälle tasolle. Kuluva palvelutasopäätöksen aikana tullaan CBRNE-toimintavalmiutta parantamaan suunnitelman mukaisesti. Selkeä puutos ja palvelutarve on erityisesti epämääräisten aineiden tunnistamisessa. Tällä hetkellä pelastuslaitoksella ei ole olemassa omaa kykyä epämääräisten aineiden mittaamiseen, vaan siinä on tukeuduttu ISTIKE-alueen yhteiseen mittauskalustoon sekä viranomaisyhteistyöhön. Viime vuoden kaksi epämääräistä CBRNE-tilannetta ovat kuitenkin osoittaneet, että välitön kyky tunnistaa epämääräisiä aineita Pohjois-Karjalassa vaatii pikaisia kalustonkehittämistoimia.

2.2.8 Vesipelastamisen suorituskyky

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden varassa veden pinnalta ja välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Työskentely heikoilla jäillä tai voimakkaasti virtaavassa vedessä rinnastetaan pintapelastukseen. Vesisukellus tarkoittaa tehtäviä, jotka edellyttävät vesisukelluslaitetta ja -varustusta ihmisen sekä omaisuuden pelastamiseksi ja ympäristövahinkojen torjumiseksi.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslaitos varautuu pintapelastustehtävien hoitamiseen pelastusasemilla. Pintapelastuskelpoisuus on henkilökohtainen ominaisuus, jonka takia kyky suorittaa pintapelastustoimintaa voi vaihdella niillä pelastusasemilla, joilla päätoimista henkilöstöä on vähän. Pintapelastustoiminta on ollut perustason pelastustoimintaa. Pintapelastuskalustoa on sijoitettu pelastusasemille.

Vesisukellusvalmius perustuu vesisukellukseen koulutettuihin pelastajiin, jotka muodostavat vesisukeltajaryhmän.

Vesipelastustoiminnan oletettavat pääkohteet on kartoitettu, keskeiset kohteet ovat Joensuun keskustan Pielisjoki-alue, taajamien keskustojen vesialueet, yleiset uimarannat, vesipuistot ja avantouintipaikat.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Vesisukellustoiminta on keskitetty keskuspelastusasemalle, jossa vesisukellustoiminta toteutetaan tason 2. valmiutena (ei välitön sukellusvalmius). Vesisukelluskalustoa on hajasijoitettu pelastusasemille sen mukaisesti, miten vesipelastusryhmään koulutettuja työskentelee tai asuu pelastusasemilla. Pelastuslaitos varautuu pintapelastustehtävien hoitamiseen muilta pelastusasemilta. Pintapelastukseen ei kyetä ylläpitämään jatkuvaa valmiutta kaikilla pelastusasemilla uuden pelastussukellusohjeen toimintakykyvaatimusten johdosta. Pintapelastukseen kykenevien pelastusryhmien kokonaismääräksi on arvioitu 11 ryhmää. Uuden vesisukellushenkilöstön rekrytointiin ja kouluttamiseen on tarve.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Vesisukellus ja pintapelastusvalmius pystytään turvaamaan aukottomasti vain pääpelastusasemalla, painospistepelastusasemilla ja erikoispelastusasemalla.

2.2.9 Pelastustoimen ympäristövahinkojen torjunnan suorituskyky

Pelastustoimen ympäristövahinkojen torjunnan suorituskykyä edellytetään tehtävillä, joissa tehdään kiireellistä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjunnan riskitaso on A/B/C.

Sisävesien öljytorjuntavalmiuden ylläpitämiseksi pelastuslaitoksella käytössä aluskalustoa. Käytössä olevat alukset luokitellaan A-E-luokkiin.

Riskinarvion laatimisen jälkeen Saimaan alueen laivaliikenteessä on tapahtunut merkittäviä muutoksia, joten torjuntatason vaatimuksien tämänhetkisessä tasossa saattaa olla epätarkkuutta. Syväväylän keskeytyksen kestoaikaa ei toistaiseksi tiedetä, joten torjuntavalmiuden riskitasoa ei tässä yhteydessä ei ole aiheellista laskea

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Aluehallintoviraston toteuttaman arvioinnin mukaan Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta. Merkittävimmät puutteet koskevat suunnittelua kokonaisuutena.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Torjuntatoiminnan suunnittelu Saimaan alueella on toteutettava yhteistyönä muiden alueella toimivien pelastuslaitosten kanssa. Yhteistyöllä pystytään huolehtimaan torjuntatoiminnan kokonaisuudesta ja vaikuttamaan torjuntavalmiuden kehittämiseen mm. alusinvestointeihin. Pelastuslaitos saavuttaa ympäristövahinkojen riskitason B:n mukaiset valmiudet.

Pelastuslaitos osallistuu Itä-Suomen ympäristövahinkojen yhteistyöryhmän toimintaan, yhteisen torjuntavalmiuden kehittämiseksi ja koordinoimiseksi

2.2.10 Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn suorituskyky

Putoamisvaarallisella alueella työskentely kattaa sekä korkealta että alhaalta pelastamisen. Tehtävät sisältävät ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella pelastamisen toimenpiteet sekä työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka

turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoit-teluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Korkealta pelastamisen valmiudet perustuvat paikallisen riskianalyysin yhteydessä tehtyyn kohdekartoitukseen. Kohdekartoituksessa on selvitetty korkealta pelastamisen tarpeet mm. luontomatkailu- ja teollisuuskohteissa ja kiinteitä kohteita on maakunnassa 26 kappaletta. Lisäksi tunnistettuja kohteita ovat tietoliikennemastot, torninosturit ja kaivot. Käytössä oleva kalusto ja osaaminen on mitoitettu näille kohteille.

Korkealta pelastamisen osaamista ylläpidetään päätoimisille pelastajille, osana erikoistavaa koulutusta raskaspelastusjoukkueessa. Palvelu on varmistettu ja se tuotetaan keskuspelastusasemalta.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet:

Savusukelluskoulutuksen yhteydessä ylläpidetään kykyä työskentelyyn palavan rakennuksen katolla. Suorituskyky on tarpeellinen erityisesti kattojen ontelopalojen sammuttamiseksi ja niiden rajoittamiseksi. Palvelu on kytketty savusukellusvalmiuteen.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Pelastuslaitos ylläpitää korkealla työskentelyn toimintakykyä pelastusasemaluokituksen mukaisesti ja varmistaa keskitettynä palveluna PVAT 2-toiminnot keskuspelastusasemalta ja erikoispelastusasemilta.

2.2.11 Sammutusveden saamiseen liittyvä suorituskyky

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslaitos on pelastuslain 30§:ssä tarkoitetulla tavalla laatinut sammutusvesisuunnitelman Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella toimivien kuntien ja keskeisten vesihuoltolaitosten kanssa yhteistyössä. Sammutusvesisuunnitelmassa esitetään ratkaisut sammutusveden hankinnalle ja toimittamiselle pelastustoiminnan tarpeisiin. Uudistetussa sammutusvesisuunnitelmassa on aiempaa tarkemmin määritelty sammutusveden saatavuuden vaatimukset, joiden on tarkoitus tukea ja järkevöittää kuntien vesihuoltoteknistä suunnittelua, olemassa olevien järjestelmien kunnossapitoa ja järjestelmien uudistusta. Määrittelyt perustuvat pelastustoimen riskiruutuaineistoon ja ruudun alueella arvioituun sammutusvesitarpeeseen.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Pelastuslaitoksen tulee pystyä kuljettamaan vettä säiliöautokalustolla, ottamaan vettä vesijohtoverkostosta ja luonnonvesilähteestä sekä siirtämään vettä letkukalustolla alueella olevien riskien mukaisesti.

Sammutusvesisuunnitelmassa on havainnointu kuntien sammutusveden järjestämisen puutteita ja ongelmia useissa taajamissa. Tämä aiheuttaa haasteita pelastustoimintaan ja vaikuttaa mm. pelastuslaitoksen säiliöautojen määrään ja riittävyteen.

Laajimmat vedensiirtotarpeet aiheutuvat teollisuuden tulipaloissa ja maastopaloissa. Näihin sisältyy yhtäaikaaisesti pitkäaikainen suuri vedentarve ja laaja letkukalustotarve

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

Pelastuslaitoksen kyky kuljettaa ja siirtää vettä on tavoitetasossa. Sammutusveden saatavuutta tulee parantaa kuntayhteistyössä. Pelastuslaitoksen kyky ottaa vettä luonnonvesilähteestä on määrällisesti rajoittunut, kyky suurtehopumppaukseen perustuu ylimaakunnalliseen yhteistyöhön.

2.2.12 Muiden paikallisten riskien mukainen suorituskyky

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Riskianalyyssissä on selvitetty korkealta pelastamisen riskejä sekä maastopelastamisen painopistealueita. Korkealta pelastamisen osalta kohteet painottuvat pääosin teollisuuteen ja matkailuun. Tieliikennepelastamisen osalta suurimmat tehtävämäärät painottuvat valtavyylille, mutta alemman tieverkon osalta onnettomuuden seurauksivaikutukset voivat olla vakavia. Maastopelastamisen painopiste on sekä lähivirkistysalueilla että suosituilla retkeilyalueilla ja kansallispuistoissa. Maanalaisia tilojen osalta riskitekijät ovat pääosin teollisuudessa ja kaivoksissa.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Korkealla pelastamisen kyky perustuu olemassa olevaan nostolavakalustoon sekä pelastushenkilöstön köysipelastuskykyyn. Maastopelastamisen osalta on tunnistettu kehittämistarpeita kaluston osalta, jota pyritään parantamaan PTP-kehittämissuunnitelman perusteella. Tieliikennepelastamisen kykyä kehitetään pelastusajoneuvohankintojen yhteydessä uusimalla välineistöä ja kouluttamalla henkilöstöä säännöllisesti uusien ajoneuvojen ja energiamuotojen osalta. Maanalaisten tilojen osalta pelastustoiminta on suunniteltu toteutettavan pelastuslaitoksen raskaspelastusjoukkueen voimin.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: -

2.2.13 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarat

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut henkilöstövoimavarojen mitoittamiselle: Pelastustoiminnan ylläpitämiseen käytettiin vuonna 2023 128 henkilötyövuotta ja sivutoimista pelastushenkilöstöä oli toiminnassa mukana 514 henkilöä (sis. sopimuspalokunnat). Pelastushenkilöstön ammatillisen osaamisen perustana on taitoja ylläpitävä harjoitustoiminta. Koulutus perustuu sisäisen koulutuksen ohjelmaan. Koulutustarpeet on suunnitteluvaiheessa kartoitettu ja ne on kohdistettu toiminnan kannalta tarpeellisille osa-alueille. Koulutus raportoidaan henkilöstöhallintojärjestelmässä. Henkilöstön ikääntyminen ja työterveyslaitoksen

suositus pelastushenkilöstön fyysisen toimintakyvyn arvioinnista sekä uudistettu pelastussukellusohjeen mukaisten toimintakyvykriteerien tiukentaminen ovat osaltaan johtaneet savusukelluskelpoisuuden saavuttaneiden merkittävään vähenemiseen.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Päätoimisen henkilöstön saatavuudessa on ollut haasteita. Pienemmillä pelastusasemilla on suuria rekrytointivaikeuksia päivätyötä tekevän pelastushenkilöstön osalla. Pelastusopiston koulutusmääriä tulee lisätä pelastushenkilöstön saatavuuden turvaamiseksi.

Tulevien tarpeiden arviointi: Seuraavan viiden vuoden aikana noin 20 % pelastushenkilöstöstä eläköityy ja lisäksi varallaolon poistuminen sekä toimintavalmiuspuutteiden korjaaminen vaatii päätoimisen pelastushenkilöstön lisäämistä.

2.2.14 Pelastustoimen kalustovoimavarat

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut kalustovoimavarojen mitoittamiselle: Pelastuslaitos on tehnyt riskianalyysin perusteella pelastusasemaluokituksen, jonka mukaisesti pelastuslaitoksen operatiiviseen toimintaan varattu kalusto on sijoitettu asemapaikoille. Sijoittelun lähtökohta on, että kaikilla pelastusasemilla on pelastustoiminnan peruspalvelujen edellyttämä kalusto. Erityispalvelujen kalusto on keskitetty pääosin Joensuuhun keskuspelastusasemalle, sen lisäksi kalustoa on tarvittavin osin hajasijoitettu maakuntaan. Sijoituksessa on huomioitu riskiperusteisuus.

Kalustosuunnittelussa otetaan huomioon paikalliset erikoistarpeet sammutuskalustoon. Kaluston sijoittamiseen vaikuttaa lisäksi käyttötarkoitukseen soveltuvat tilat.

Kalustoa on määrällisesti riittävästi ja se on kattavasti sijoitettuna maakuntaan. Kalusto on kuitenkin osittain vanhentunutta, koska useat edelliset toimintavuodet ovat mahdollistaneet vain hyvin rajoitetusti investointeja pelastuskalustoon. Tämä näkyy muun muassa siinä, että raskaan kaluston keski-ikä on noussut ja on tällä hetkellä sammutusautoissa 19 vuotta ja säiliöautoissa 20 vuotta. Niin ikään laadullisesti vanhentunutta kalustoa on runsaasti pienemmässä pelastuskalustossa, kuten pelastusvälinesarjoissa, veneissä, aluksissa ja moottorikelkoissa.

Tulevien tarpeiden arviointi: Pelastuslaitoksen sammutus- ja säiliöautokannan pitäminen riittävän ajantasaisena edellyttää kahden-kolmen raskaan ajoneuvon hankintaa vuosittain. Tällä tahdilla ylläpidetään riittävä kalustokierto ja ajoneuvojen keski-ikä saadaan alennettua. Muun pelastuskaluston osalta tarvitaan vuosittain noin 200 000 euron investoinnit. Lisäksi ympäristövahinkojen torjuntaan käytettävä aluskalusto vaatii uusimista. Tavoitteen saavuttamiseksi pitäisi pelastustoimen vuosittainen investointitaso nostaa vähintään kaksin kertaiseksi nykytasoon nähden.

2.2.14.1 Alueen kiinteistövoimavarat

Alueen kiinteistövoimavaroilla tarkoitetaan pelastustoimen omistamia ja vuokraamia pelastus/paloasemia, valmiusasemia ja muita kiinteistöjä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut kiinteistövoimavarojen mitoittamiselle: Pelastuslaitoksen toimintaa toteutetaan 31 pelastusasemalla. Laajalla pelastusasemaverkolla varmistetaan nopea avun saatavuus onnettomuuksissa. Pelastuslaitoksen pelastusasemaverkko perustuu pääosin kunta-aikaisen toiminnan yhteydessä rakennettuihin pelastusasemiin ja niiden sijainteihin. Kokonaan uudella toiminta-alueella on vain Pekkalan pelastusasema. Pelastusasema muodostaa pelastustoimen palveluverkon keskeisen tekijän ja pelastusasemien ylläpito perustuu tehtyyn riskianalysiin. Asemarakennuksia on uudistettu ja peruskorjattu runsaasti.

Tulevien tarpeiden arviointi: Pelastusasemaverkkoa ylläpidetään riskianalysin perusteella ja pelastusasemat muodostavat pelastustoimen lähipalvelujen lähtökohdan. Peruskorjaus- ja uudisrakentaminen on suunnitelmallista. Palvelutasopäätöskaudella tulee edistää vähintään neljän hankkeen toteuttamista.

2.2.15 Pelastustoiminnan johtamisen suorituskyky

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana. Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslaitoksella käytössä kolmiportainen pelastustoiminnan johtamisen järjestelmä. Päivystävä päällikkö huolehtii pelastuslaitoksen operatiivisesta yleisjohtosta ja toimintavalmiudesta. Päivystävä palomestari vastaa pelastustoimen kenttäjohtosta, kuten pelastusyksiköiden tarkoituksenmukaisesta käytöstä, ohjauksesta ja valvonnasta. Pelastusryhmien johtajat huolehtivat pelastusryhmästään. Pelastustoimintaa johtaa aina pelastusviranomainen ja tämän toimintaa tukee tilannepaikan johtaja.

Pitkäkestoisia onnettomuustilanteita tai poikkeusoloja varten pelastuslaitos varautunut pelastuslaitos on varautunut perustamaan johtokeskuksen. Koko maakuntaa koskevat tilanteissa, esim. myrskytilanteissa pelastuslaitoksella on kyky perustaa johtopaikan toimialueiden alueille. Poikkeusolojen johtokeskus on sijoitettu suoja-tiloihin.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Pelastustoiminnan johtamisen suorituskyvyn päivittäisissä onnettomuustilanteissa on hyvällä tasolla. Pitkäkestoisia onnettomuuksia sekä häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten on laadittu johtamisjärjestelmä ja henkilöt on varattu tehtäviin.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Pelastustoiminnan johtaminen pitkäkestoisissa onnettomuuksissa ja poikkeusoloissa vaatii panostuksia henkilöstön koulutukseen.

2.2.16 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonnan suorituskyky

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuotta-jalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Itä- ja Kaakkois-Suomen alueen pelastuslaitokset toteuttavat yhdessä tilannekeskustoimintaa, jonka vastuullisena tuottajana on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos. Toiminta perustuu sopimukseen ja osapuolet seuraavat sopimuksen toteutumista

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Toiminnalle ei ole asetettu erityisiä kehittämistarpeita.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Itä- ja Kaakkois-Suomen alueen pelastuslaitokset toteuttavat yhdessä tilannekeskustoimintaa, jonka vastuullisena tuottajana on Pohjois-Savon hyvinvointialueen pelastuslaitos.

2.2.17 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslaitos varautuu antamaan virka-apua muille viranomaisille. Virka-apu on luonteeltaan kalusto- tai henkilöstöapua tai molempia yhdessä. Virka-avun antamisesta päätetään pelastuslaitoksen työjärjestyksen mukaisella tavalla.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Virka-avun antamiselle ei ole määritelty erityisiä kehittämistarpeita.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: -

2.2.18 Kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen suorituskyky

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastuslaitos on osallistunut yhdessä muiden Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten kanssa EU-pelastuspalvelumekanismin toimintaan ja sitoutunut metsäpalomuodostelmalla (FI GFFF-V) tukemaan pelastuspalvelumekanismin kautta muiden EU-alueen valtioiden pelastustoimintaa esimerkiksi valmiussiiroilla Kreikassa 2022 ja Portugalissa 2023. Kansainvälisen turvallisuustilanteen johdosta Venäjän kanssa tehtävä lähialueyhteistyö on käytössä hiipunut kokonaisuudessaan minimitasolle. Ainoastaan neuvotteluyhteys pidetään avoimena.

KV-avun vastaanottamiseen liittyvään HNS-toimintaan on laadittu Etelä- ja Pohjois-Savon pelastuslaitosten yhteinen HNS-suunnitelma. KV-koulutuksen saaneita henkilöitä on pelastuslaitoksella raskapelastusjoukkueessa sekä metsäpalomuodostelmassa yhteensä noin 80 henkilöä. Koulutuksen saaneilla henkilöillä on valmius tukea HNS-toimintaa.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Palvelun saatavuus pidetään yllä nykyisellä tasolla.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: -

2.2.19 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja.

Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

2.2.19.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pelastuslaitoksen hälytysohjeet on kuvattu hätäkeskustietojärjestelmässä. Hälytysohjeet muodostavat kokonaisuuden, joilla muodostetaan hälytettävät vasteet hätäkeskuksen suorittaman riskinarvioinnin perusteella. Hälytysohje muodostaa perustan pelastuslaitoksen toiminnalle.

Hälytysohje on ajantasainen ja sen toimivuutta arvioidaan muun muassa onnettomuusselosteista kerättävän tiedon ja hälytystoiminnasta saatavan palautteen perusteella. Aluehallintovirasto on arvioinnissaan tuonut esille, että pelkästään hätäkeskustietojärjestelmässä ylläpidettynä hälytysohje ei ole riittävä.

Kehittämistarve: Hälytys suunnitelman ylläpidon tueksi luodaan asiakirja, jossa on kuvattu hälytys suunnittelun perusteet ja periaatteet.

2.2.19.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pelastuslaitosten välinen yhteistyö on toteutettu sopimusperusteisesti Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Kainuun ja Etelä-Karjalan pelastuslaitosten kanssa. Yhteistyötehtävät ovat viikoittaisia. Voimavaroja käytetään lähimmän yksikön periaatteella. Lisäksi varaudutaan käyttämään ja antamaan käyttöön muita pelastuslaitosten suorituskykyjä.

Kehittämistarve: Operatiivisen toiminnan suunnittelua yhteistoiminta-alueella kehitetään osana tilannekustoiminnan kehittämistä palvelutasopäätöskauden aikana. Yhteistoimintasopimusten päivittäminen vastaamaan nykyistä tilannetta.

2.2.19.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pelastuslaitos toteuttaa säännöllistä pelastustoimintaan kuuluvaa yhteistyötä Pohjois-Karjalan rajavartioston kanssa. Yhteistoiminnasta on sopimus, jossa määritetään yhteistoiminnan periaatteet ja käytännöt. Lisäksi pelastustoimintatehtäviin liittyvää yhteistyötä tehdään hyvinvointialueen muiden toimintojen kanssa.

Muiden pelastustoimintaan osallistuvien tahojen kanssa toiminta on tapauskohtaista. Näiden kumppaneiden kanssa toimintamallit perustuvat pelastustoimen suunnitelmiin, kuten monialaisen viranomaistoiminnan suunnitelmaan.

Kehittämistarve: Pelastuslaitos varautuu pelastustoimintaan liittyvään yhteistyöhön ylläpitämällä sopimuksia ja suunnitelmia keskeisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

2.2.19.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pelastuslaitos on laatinut erillisiä suunnitelmia paikallisten onnettomuusuhkien torjuntaan. Tällaisia suunnitelmia ovat muun muassa tulvatilanne-, myrskytuho- ja metsäpalontorjuntasuunnitelmat. Näiden lisäksi pelastuslaitos on toteuttanut suunnitelmat liikenneonnettomuustyyppeihin, raide-, ilma-, ja tieliikenteeseen. Sammutusvesisuunnitelma on päivitetty laajasti 2023 aikana.

Kehittämistarve: Suunnitelmia uudistetaan määritellyn päivitysvälin mukaisesti.

2.2.19.5 Eriyistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pelastuslaitos toteuttaa yhdessä toiminnanharjoittajien kanssa ulkoiset pelastussuunnitelmat.

Suunnitelmat on laadittu aikamääreiden mukaisesti ja ne on uudistettu päivityskierron mukaisesti vastaamaan ulkoisista pelastussuunnitelmista annettua ohjetta.

Kehittämistarve: Ulkoisten pelastussuunnitelmien sisältöjen kehittämistä on tarpeellista toteuttaa päivitystoiminnan yhteydessä. Samoin on tarpeen parantaa tilannekustoiminnallisuuksia ulkoisen pelastussuunnitelman kohteissa.

2.2.20 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan suorituskyky

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta. Luvuissa 3.2 vapaaehtoistoiminnan edistäminen, sekä 3.4 sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus, käsitellään myös sivutoimista henkilöstöä. Muissa luvun 3 kohdissa ei käsitellä sivutoimista henkilöstöä.

2.2.20.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastustoimintaan osallistuva vapaaehtoinen henkilöstö on työsuhteessa pelastuslaitokseen ja heidän asemansa perustuu työsopimukseen. Työ tehdään pelastuslaitoksen johdon ja valvonnan alaisena. Vapaaehtoisia osallistuu pelastustoimintaan mm. järvipelastusyhdistyksistä ja pelastuskoirayhdistyksistä. Näiden yhdistysten kanssa on tehty yhteistoimintasopimukset.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Pelastuslaitos käyttää pelastusalalla toimivien yhdistysten vapaaehtoisia sopimusperusteisesti pelastustoiminnassa.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Ei arviointia.

2.2.20.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa edistetään sivutoimisen henkilöstön foorumin toiminnalla. Foorumi on kokoonpano, jossa kaikkien pelastusasemien sivutoimisen henkilöstön edustajat osallistuvat pelastuslaitoksen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Toiminta on vakiintunut ja toteutuu suunnitelmallisesti. Vapaaehtoistoimintaa edistetään laatimalla sopimuksia VPK-yhdistysten ja muiden pelastusalan toimivien yhdistysten kanssa.

Vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi pelastuslaitos tekee laajaa yhteistyötä Pohjois-Karjalan pelastusalan liitto ry:n kanssa.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pelastuslaitos omilla toimenpiteillään edistää pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa Pohjois-Karjalassa. Toiminnan keskiössä ovat pelastustoimintaa ja varautumista tukevat vapaaehtoistoiminta sekä pelastusalan nuorisotoiminta.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Sivutoimisen pelastushenkilön määrä on säilynyt edellisten vuosien tasolla, vaikka Pohjois-Karjalan väestön ikärakenne vanhenee ja väestön määrä vuosittain vähenee.

2.2.20.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut terveystarkastusten toteuttamiselle: Työterveyshuoltotoiminta perustuu työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan ja pelastuslaitoksen koko henkilöstölle on järjestetty työterveyspalvelut (väh. lakisääteinen taso).

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Terveystarkastustoiminnassa noudatetaan työterveyslaitoksen suosituksia pelastushenkilöstön työterveyskäytännöistä ja ne on toimeenpantu työterveyshuollon suunnitelmalla.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: -

2.2.20.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut koulutustarpeen toteuttamiselle: Sivutoimisen henkilöstön koulutus on kuvattu sisäisen koulutuksen ohjelmassa samalla tavoin kuin päätoimisen henkilöstön koulutus. Sivutoimisen henkilöstön koulutus perustuu palokuntakoulutukseen (kurssit) ja osaamista ylläpitävään harjoitteluun, jota järjestetään 80 h/vuodessa. Koulutukseen on sisällytetty kelpoisuuksien edellyttämä harjoittelu (mm. pintapelastusharjoitteet, savusukellusharjoitteet jne).

Palokuntakoulutusta tulee järjestää suunnitelmallisesti siten, että vuosittain peruskoulutuksen aloittaa noin 40 henkilöä ja he saavuttavat pelastustoiminnan kelpoisuuden noin vuoden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Palokuntakoulutusta tarjotaan myös pidempään työssä olleelle sivutoimiselle henkilöstölle, mm. kertaavan ja täydentävän koulutuksen muodossa.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pelastuslaitos tilaa pelastusalanliitolta palokuntakoulutusta määrän, joka tarvitaan sivutoimisen henkilöstömäärän pitämiseksi nykytasossa. Palokuntakoulutuksien suorittamista seurataan valtakunnallisella SPEK:n HAKA- järjestelmällä.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: ei arviota.

2.3 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen.

Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien ja toiminnan yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin ja muihin sodan ajan tehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

Toimintaympäristön riskien ja uhkien kuvaus onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan näkökulmasta: Poikkeusolojenriskianalyysissä määritellään riskit ja uhat koko pelastustoiminnan osalta. Onnettomuuksien ehkäisyn toimintamallit, henkilöstön varaukset ja tehtävät määritellään valmiussuunnitelmassa. Onnettomuuksien ehkäisyn toiminnalle ei laadita omaa suunnitelmaansa väestönsuojelutilanteita varten. Riskikartoituksessa nousevat esille mm. väestönsuojien tilanne ja niiden kuntoisuus sekä väestönsuojelutilanteen vaatima korostunut turvallisuusviestinnän tarve.

2.3.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelun suorituskyky

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Väestönsuojelun varautumisen suunnittelu- ja koordinaatiovastuu on Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksella varautumisen vastuualueella. Suunnitelmat sisältävät niin normaalioloissa tarvittavat suojaväistö sekä poikkeusoloissa tarvittavat väestönsuojelun suunnitelmat.

Suunnittelukokonaisuus pohjautuu normaaliolojen suunnitelmiin. Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma ja väestönsiirtosuunnitelma on päivitetty 2023.

Palvelujen saatavuus ja kehittämistarpeet: Pelastuslaitoksen suunnittelukokonaisuus noudattaa pelastuslaitoksen normaaliolojen toimintamallia. Suunnitelmakokonaisuudesta muodostetaan suunnitelmahierarkia, joka muodostaa toiminnallisesti kokonaisuuden päivittäisestä toiminnasta poikkeusoloihin. Suunnitteluun liittyvän viranomaisyhteistyön tiivistämiselle on tarvetta, erityisesti sosiaali- ja terveystoimen osalta ja suunnitelmahierarkian muodostaminen.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi:

2.3.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien ja toiminnan yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut palvelujen toteuttamiselle: Pohjois-Karjalassa on varautumisen yhteensovittamiseksi perustettu Pohjois-Karjalan varautumisen rakenteen; Pohjois-Karjalan valmiusfoorumi, valmiussihteeristö sekä paikalliset valmiusryhmät. Rakenteiden tehtävänä on yhteensovittaa ja kehittää Pohjois-Karjalan turvallisuutta sekä varautumista väestönsuojelutilanteisiin. Pohjois-Karjalan varautumisen rakenteille laaditaan toimintasuunnitelma. Viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa on yhteensovittaminen toteutettu kahdenvälisillä suunnitteluhetkillä salassa pidettävien asioiden osalta.

Palveluiden saatavuuden toteutuminen ja kehittämistarpeet: Toiminnalle ei ole asetettu erityisiä kehittämistarpeita.

Palveluilla aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Pohjois-Karjalassa varautumisen rakenteet ovat työskentelytavoiltaan. Ylläpidetään nykyiset rakenteet ja toimintamallit. Väestönsuojelun yhteistyöryhmän perustaminen.

2.3.3 Hyvinvointialueen pelastustoimen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisen huolehtii väestönsuojeluorganisaation henkilöstöstä (pää- ja sivutoiminen sekä sopimuspalokuntien henkilöstö, muu erityishenkilöstö), materiaalin ja tilojen määrittämisestä ja varaamista koskevien suunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut väestönsuojeluorganisaation määrittämisen toteuttamiselle:

Väestönsuojeluorganisaatio vastaa Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen normaaliolojen toiminta- ja vastuualueita. Organisaatio varautuu toteuttamaan normaalioloissa tapahtuvien toimintojen lisäksi lisääntyvään viestintään, onnettomuustilanteiden hoitamiseen sekä väestönsuojaamiseen ja -siirtämiseen. Pelastuslaitoksen toimintojen painopisteitä muutetaan uhkakuvan perusteella, muun muassa palotarkastuksia muutetaan väestönsuojien kunnostamisen ohjaamiseen ja tarkastamiseen. Organisaatio muodostuu pelastuslaitoksen palveluksessa olevista pää- ja sivutoimisista henkilöstä sekä muutamista ulkopuolisista henkilöstöryhmistä, kuten kylien pelastusryhmistä. Väestönsuojeluorganisaatio on suunniteltu pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa ja se perustetaan poikkeusoloissa. Toiminta väestönsuojelutilanteissa toteutetaan pelastusasemilta, tarvittaessa siirrytään väistö- ja suojatiloihin.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Väestönsuojeluorganisaatio kykenee toimimaan toiminta-alueittain itsenäisesti. Organisaation toiminta kytketään normaaliolojen toimintaan, jolloin toimintamallit ovat mahdollisemman tuttuja ja harjoiteltuja. Pelastuslaitos on määritellyt tarvitsemansa kriittisen materiaalin ja varannut tarvitsemansa ulkopuolisen materiaalin, kuten ajoneuvot. Materiaalivaraukset tarkastetaan viiden vuoden välein.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Materiaalisia valmiuksia tulee parantaa palvelutasokauden aikana.

2.3.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön, kaluston ja tilojen varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön, kaluston ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen, sivutoimisen ja sopimuspalokuntien, sekä muun erityishenkilöstön VAP-varausten

ajantasaisuuden, oman ja tarvittavan erityiskaluston varaamisen sekä mahdollisten väestönsuojeluun tarvittavien tilojen varaamisen.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut henkilöstön, kaluston ja tilojen varaamisen toteuttamiselle: Henkilöstö ja tilavarauksilla varmistetaan pelastuslaitoksen palvelutuotanto normaalioloissa, normaaliolojen häiriötilanteissa, poikkeusoloissa ja väestönsuojelutehtävissä.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pää- ja sivutoimista henkilöstöä on varattu riittävä määrä. Henkilövaraukset on tehty asevelvollisista henkilöistä. Henkilövaraukset on tehty varautumisen vastuualueen toimesta yhdessä Kainuun prikaatin Pohjois-Karjalan aluetoimiston kanssa. Pelastuslaitoksen tarvitsemat ja väestönsiirtoihin käytävät tilat on tarkastettu yhdessä kuntien kanssa. Kaikki tilat on yhteensovitettu Kainuun prikaatin Pohjois-Karjalan aluetoimiston kanssa. Kehittämistarpeena on tunnustettu, että pelastusasemien rakentamisen yhteydessä tulee rakentaa pelastusasemalle väestönsuoja siinäkin tapauksessa, ettei väestönsuojan rakentamisvelvoite täyty. Väestönsuojan rakentamisella varmistetaan pelastuslaitoksen henkilöstön suojautuminen.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: -

2.3.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut koulutustarpeen toteuttamiselle: Pelastuslaitoksen johto- ja erityishenkilöitä koulutettu Pelastusopistolla ammattikurssien yhteydessä. Suunnitelmallista väestönsuojelukoulutusta ei ole toteutettu. Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksella henkilöstö sijoitetaan vastaaviin tehtäviin kuin normaalioloissa.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Johto- ja muun erityishenkilöstön osallistui pelastusopiston järjestämään väestönsuojelukoulutukseen (koulutuspäiviä 5).

Johto- ja erityishenkilöstö osallistui pelastuslaitoksen toimesta järjestettyyn väestönsuojelukoulutukseen (60 koulutuspäivää).

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: -

2.3.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut johtamistilojen tarpeen toteuttamiselle: Pohjois-Karjala on jaettu kolmeen pelastuskomppaniaan. Jaolla varmistetaan johtamisedellytykset kaikissa tilanteissa. Pelastuskomppaniat on jaettu pelastusjoukkueiden vastuualueisiin. Vastuualueiden rajat ovat yhtenevät poikkeusolojen väestönsuojelun, ensihoidon sekä huolto- ja logistiikkapalvelujen kanssa.

Pelastuslaitoksen johtokeskus ja pelastuskomppanioiden johtopaikat on sijoitettu suojatiloihin.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Johtamisjärjestelmä on varmistettu siten, että pelastuskomppanioiden itsenäinen toiminta on mahdollista väestönsuojelutilanteissa. Johtamispaikkojen siirtosuunnitelmat väistötiloihin on laadittava palvelutasokauden aikana.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: -

2.3.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen. Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö on sopimusperustaista.

Hyvinvointialueen selvitys:

Perustelut kuntien kanssa tehtävän yhteistyötarpeen toteuttamiselle:

Pelastuslaitoksen ja kuntien välistä yhteistyötä tehdään Pohjois-Karjalan varautumisen rakenteiden kautta. Paikallisten valmiusryhmien kokouksissa yhteensovitetaan kuntien varautumista. Paikallisissa valmiusryhmissä on mukana viranomaisedustus, jolloin laaja-alainen yhteistyö kuntien kanssa on mahdollinen. Kuntien välinen yhteistyö varautumisessa paranee. Salassa pidettävät asiat käsitellään kahdenkeskisesti.

Saatavuus ja saatavuuden kehittämistarpeet: Pelastuslaitos tukee kuntia varautumisessa kahdenkeskisesti kunnan niin pyytäessä. Tukeminen perustuu hyvinvointialueen ja kuntien välillä tehtyyn sopimukseen.

Aikaansaadut vaikutukset ja tulevien tarpeiden arviointi: Pohjois-Karjalan maakunnassa on varautuminen hyvällä tasolla.

3 Pelastustoimen palveluiden laatu

Tämän luvun tarkoituksena on selvittää valtioneuvoston vahvistamien pelastustoimen valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteutumista hyvinvointialueilla.

3.1 Valtakunnallisten strategisten tavoitteiden toteuman kuvaus

Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Hyvinvointialueen selvitys: Pelastuslaitoksen palvelut on suunniteltu alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta kestäväällä tavalla. Yhdenvertaista saatavuutta varmistavat elementit ovat pelastustoimen toimintavalmiudelle valtakunnallisesti asetetut vaatimukset, alueellinen riskienarviointi ja sen perusteella tehty pelastusasemaluokitus. Yhdenvertaisen saatavuuden kulmakivi on lähipalveluna toimiva pelastusasema. Lähipalveluna toteutettu malli mahdollistaa pelastustoiminnan onnistumisen edellytyksenä olevan nopean avun saamisen myös maakunnan harvaan asutulla alueella. Onnettomuuksien ehkäisyn tehtäviä suorittaa koko pelastuslaitoksen henkilöstö. Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut on järjestetty lähi- ja keskitettyinä palveluina. Lähipalvelua ovat turvallisuuskoulutus ja asumisen turvallisuuden edistäminen. Keskitettyjä palveluja ovat muun muassa eräät valvontapalvelut ja rakentamisen ohjaus. Kemikaali- ja räjähdevalvonta on kokonaan keskitettyä palvelu. Varautuminen pelastustoimen tehtävien hoitamiseen otetaan huomioon kaikessa toiminnassa. Varautumisen ja väestönsuojelun asiantuntijatehtävät ovat keskitettyjä palveluja.

Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.

Hyvinvointialueen selvitys: Päätoimisen pelastushenkilön saatavuudessa on ollut haasteita, johtuen valtakunnallisesta vajeesta. Sivutoimisen pelastushenkilöstön määrä on ollut pitkään vakiintuneella tasolla, mutta harva-alueen pelastusasemien välillä on määrällisiä eroavaisuuksia. Henkilöstön ikääntyminen ja työterveyslaitoksen suositus pelastushenkilöstön fyysisen toimintakyvyn arvioinnista sekä uudistettu pelastussukellusohjeen mukaisten toiminta-kykykriteerien tiukentaminen tulevat osaltaan johtamaan toimintakykyisen pelastushenkilöstön määrän vähenemiseen. Kyseinen kehitys voi vaarantaa pelastustoimen alueella yhdenvertaisten palveluiden saatavuuden.

Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Hyvinvointialueen selvitys: Pelastuslain (379/2011) tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Riskinä tarkastellaan henkeen, omaisuuteen, ympäristöön ja kulttuuriarvoihin kohdistuvia uhkia. Valvontakäynnit kohdennetaan riskien perusteella, jossa huomioidaan alueen erityispiirteitä ja yhteiskunnan muutoksia ja ilmiöitä. Valvontasuunnitelmassa määritellään palotarkastettavat kohteet ja muut valvontatoimenpiteet paikallisten olosuhteiden ja alueella esiintyvien riskien sekä toteutuneiden onnettomuuksien perusteella. Valvontatoimintaa suunnataan sellaisiin riskikohteisiin, joissa olemassa olevat riskit ovat suuret tai pelastuslaitoksen yksiköillä on pitkä toimintavalmiusaika. Yli 75-vuotiaiden kotona asumisen turvallisuuden parantamiseksi tehdään turvallisuuskatselmuksia. Turvallisuuskatselmus suoritetaan pelastustoimen ja ensihoidon kiireettömien tehtävien sekä kotiin annettavien palvelujen yhteydessä, mikäli se ei häiritse varsinaista ydintehtävää. Turvallisuusviestinnässä on käytössä pisteytysmalli, jossa viestintäsuoritteet pisteytetään pisteillä 1-4 tilaisuuden vaikuttavuuden perusteella.

Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.

Hyvinvointialueen selvitys: Pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty pelastustoimen turvallisuustasojen säätelymekanismi erilaisia turvallisuustilanteita varten. Palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmaan on määritelty eri vuosille toimenpiteet ja kehittämiskohteet joilla tavoite saavutetaan. Palvelutasopäätöksessä on linjattu, että palvelutuotanto toteutetaan lähipalveluna. PTP:n kehittämissuunnitelmassa on huomioitu myös henkilöstö-, kalusto- ja kiinteistövoimavarojen kehittäminen. Kiinteistötiedot on esitetty aiemmin kohdassa alueen kiinteistövoimavarat. Haasteena valmiuden ylläpidolle ja kehittämistoimenpiteiden toteuttamiselle on rahoituksen riittävyys ja harva-alueella päätoimisen ja sivutoimisen pelastushenkilöstön saatavuus.

Pelastustoimen riskiruutuaineistoon suunniteltavien muutosperusteiden seurausvaikutukset ovat alustavien ruututarkastelujen perusteella. Pohjois-Karjalan osalta muutokset ovat dramaattisia ja riskiruutujen määrä vähenee dramaattisesti. Pohjois-Karjalassa, kuten muualla Itä- ja Pohjois-Suomessa, matkailun ja vapaa-ajan asukkaiden määrä on merkittävä, joten niiden vaikutus on myös huomioitava. Näillä voi olla merkittävä heikentävä vaikutus pelastustoimen lähipalveluihin tulevaisuudessa.

Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

Hyvinvointialueen selvitys: Väestönsuojeluorganisaatio vastaa Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen normaaliolojen toiminta- ja vastuualueita. Organisaatio varautuu toteuttamaan normaalioloissa tapahtuvien toimintojen lisäksi lisääntyvään viestintään, onnettomuustilanteiden hoitamiseen sekä väestönsuojaamiseen ja -siirtämiseen. Pelastuslaitoksen toimintojen painopisteitä muutetaan uhkakuvan perusteella, muun muassa palotarkastuksia muutetaan väestönsuojien kunnostamisen ohjaamiseen ja tarkastamiseen. Organisaatio muodostuu pelastuslaitoksen palveluksessa olevista pää- ja sivutoimisista henkilöistä sekä muutamista ulkopuolisista henkilöstöryhmistä, kuten kylien pelastusryhmistä. Väestönsuojeluorganisaatio on suunniteltu pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa ja se perustetaan poikkeusoloissa.

Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.

Hyvinvointialueen selvitys: Pohjois-Karjalan pelastuslaitos on mukana metsäpalomuodostelmassa, jonka toiminta on osa EU:n pelastuspalvelumekanismin poolia. Muodostelma on osallistunut kahteen valmiussiirtoon Kreikassa 2022 ja Portugalissa 2023. Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen henkilöstöä on osallistunut valmiussiirroille 11+10 henkilöä. Lisäksi pelastuslaitoksen työntekijöitä on osallistunut asiantuntijoina kv-tehtäviin ja -tilaisuuksiin edustaen Finn Rescue Teamia sekä kv-asiantuntijavaihtoihin etenkin metsäpalo-osaamiseen liittyen. Muodostelmassa mukana oleva henkilöstö koulutautuu lisää etenkin muodostelman johtotehtäviin, mutta haasteena on EU:n Suomelle osoittamien uuden EU-koulutuspolun kurssipaikkojen vähäisyys. Tämä aiheuttaa tulpan henkilöstön osaamisen kehittämiseksi. Osallistamalla aktiivisesti kv-toimintaan, Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen henkilöstön osaaminen tukee myös kv-avun vastaanottamiseen liittyviä HNS-toimintoja.

Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.

Hyvinvointialueen selvitys: Toimialasidonnaisten ICT-järjestelmien ylläpito ja kehittäminen sijoittuu hyvinvointialueella digipalveluihin. Pelastuslaitokselta on siirtynyt järjestelmäsuunnittelija konsernipalveluihin. Tällä hetkellä ylläpito- ja kehitystyötä tekevän henkilöstön pelastusviranomaisvaatimus ei toteudu. Pelastuslaitoksella ei ole tällä hetkellä meneillään tutkimus-, innovaatio- ja kehittämishankkeita.

Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.

Hyvinvointialueen selvitys: Pelastustoimen investointien taso ei ole riittävä palvelutuotannon vaikuttavuuden kehittämiseen. Käytettävissä oleva rahamäärä ei riitä edes korjausvelan pienentämiseen.

Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä

Hyvinvointialueen selvitys: Sisäministeriön ja pelastuslaitoksen välinen yhteistyö ja keskustelukulttuuri on hyvällä tasolla. Pelastustoimen ohjausjärjestelmän kehitystyössä tulee huomoida paremmin pelastustoimen alueelliset eroavaisuudet ja erilaiset tavat tuottaa pelastustoimen palvelut. Pelastustoimen ohjauksen tueksi tarvittavia tietojärjestelmiä tulee kehittää palvelemaan paremmin tiedolla johtamista. Tulevaisuudessa tietovaranoista tulisi saada pelastustoimen ohjauksessa tarvittavat pohjatiedot palveluiden ja tavoitteiden toteutumisesta.

3.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa

sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Sisäministeriön suositusehdotukset ovat:

- Alueen on jatkettava toiminnan uudistamista.
- Onnettomuuksien määrää tulee vähentää tehokkaasti ja tulipalojen määrä tulee puolittaa vuoteen 2030 mennessä. Hyvinvointialueiden tulee onnettomuuksien ehkäisytyössä kiinnittää huomiota laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee parantaa toimintavalmiutta alueella toimintaympäristön riskejä vastaavalle tasolle.
- Hyvinvointialueiden pelastustoimien tulee varmistaa, että väestönsuojeluun varautumiseen kohdenneet resurssit ja osaaminen ovat riittävät ja suuntautuvat lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.
- Hyvinvointialueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota pelastusalan työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

Hyvinvointialueen selvitys: Aluehallintoviraston asiantuntija-arvion perusteella onnettomuuksien ehkäisyn tavoiteasettelua ja valvontasuunnitelman valmistelun periaatteita on tarkennettu uudessa palvelutasopäätöksessä. Pelastustoiminnan toimintavalmiuseräpäätöksiin esitetään palvelutasopäätöksessä useita korjaavia toimenpiteitä, erityisesti päivitysjärjestelmän uudistamista. Valmiussuunnittelun osalta jatketaan aloitettuja toimenpiteitä siten, että varautuminen vastaa toimintaympäristön haasteisiin.

4 Pelastustoimen palveluiden vaikuttavuus

Vaikuttavuudella tarkoitetaan yhteiskunnassa tavoiteltua laajaa muutosta pitkällä aika-jänteellä. Vaikuttavuudella voidaan tarkoittaa myös erityisesti toiminnalla tavoiteltavaa myönteistä kehitystä eli yhteiskunnallista hyötyä. Vaikuttavuus syntyy tyypillisesti useiden eri toimijoiden ja tekemisen tuloksena.

Pelastustoimen tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnetto-muuksia. Tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti niin, että ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. (Pelastuslaki 379/2011, 1§)

Hyvinvointialueen selvitys:

Pelastustoimen vaikuttavuuden arviointityö on alkutekijöissään. Arviointiin tarvittaisiin valtakunnallinen tarkastelukehikko, jonka mukaisesti voidaan vaikuttavuudesta tehdä objektiivinen arvio.

Hyvinvointialueen käsityksen mukaan sisäministeriö ja aluehallintovirastot tekevät asiantuntija-arviot pelastustoimen palveluiden toteumasta sekä vaikuttavuudesta.

5 Pelastustoimen talouden tila

Hyvinvointialue raportoi tilinpäätöstiedot pelastustoimen palveluluokittain Valtiokontto-rille 31.5.2024 mennessä. Tästä syystä kustannustietoja ei tarvitse raportoida hyvinvointialueen vuosittaisessa selvityksessä. Tilinpäätöstietojen ja hyvinvointialueen vuosittaisessa selvityksessä ja sen liitteissä annettujen tietojen pohjalta laaditaan pelastustoimen rahoituksen riittävyttä koskeva selvitys sisäministeriössä. Sisäministeriön vuosittaisessa selvityksessä verrataan kunkin hyvinvointialueen pelastustoimen talouden tilaa suhteessa muihin ja valtakunnalliseen keskiarvoon.

5.1 Pelastustoimen talousarvion toteuma ja kuvaus rahoituksen riittävydestä lakisääteisiin palveluihin

Hyvinvointialueen selvitys: Hyvinvointialueen 2023 tilinpäätös toteutui 22,7 milj.euroa alijäämäisenä. Hyvinvointialueen rahoitustilanne on erittäin haasteellinen lakisääteisten palveluiden tuottamiseen. Hankalasta taloustilanteesta johtuen myös pelastuslaitoksen toimintoihin kohdistiin 0,5 milj. euron talouden tavoiteohjelma tarvittavien säästöjen saavuttamiseksi.

5.2 Pelastustoimen rahoituksen määrä ja osuus hyvinvointialueen yleiskatteisesta rahoituksesta

Hyvinvointialueen selvitys: Hyvinvointialueen pelastustoimen vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaiset käyttömenot olivat 16,03 milj.euroa ja sen suhteellinen osuus koko hyvinvointialueen yleiskatteellisesta rahoituksesta 2,1 %. Pohjois-Karjalan pelastustoimen laskennallisen rahoituksen suuruus oli 16,3 milj.euroa.

5.3 Pelastustoimen rahoituksen riittävyyden kehitysnäkymät

Hyvinvointialueen selvitys: Hyvinvointialueen saama yleiskatteellinen rahoitus ei ole riittävällä tasolla palvelutarpeeseen nähden, joka tuo haasteita lakisääteisten palveluiden tuottamiseen. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen saaman yleiskatteellisen rahoituksen taso on noin 86 milj. euroa palvelutarvetta pienempi, johtuen rahoituslain siirtymätasauksesta.

Pelastustoimen hyväksytyssä palvelutasopäätöksessä vuosille 2024-2027 on esitetty kehittämistoimenpiteitä toimintavalmiuspuuteiden vähentämiseksi ja pelastustoimen palvelutason korjaamiseksi kohti lakisääteistä tasoa. Näiden toimenpiteiden toteuttaminen palvelutasokauden aikana edellyttää, että toimialueelle suunnataan noin 2,8 euron lisärahoitus normaalin kustannuskehityksen lisäksi.

Lisäksi ICT-, TUVE ja Virve 2.0 järjestelmäkustannusten nousu tulevat lisäämään toimintamenoja nykytasoon nähden.

6 Pelastustoimen palveluiden tuottavuus

Hyvinvointialueen palvelut on suunniteltava ja toteutettava taloudellisesti ja vaikutta-vasti. Julkisesti rahoitettuna toimintana myös pelastustoimen tuottavuutta on tarpeen tarkastella hyvinvointialueilla, jotta julkisilla resursseilla voidaan kattaa myös tulevien sukupolvien palvelutarpeita.

Tuottavuudella voidaan tarkoittaa sekä tietyllä panostuksella aikaansaatu- jen palvelusuoritteiden määrää, että palveluilla aikaansaatuja vaikutuksia. Tuottavuutta voidaan tarkastella tasoeroina eri yksiköiden välillä tai muutoksena ajan kuluessa.

6.1 Toteutetut tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja investoinnit sekä tuottavuuden kehittämismahdollisuudet

Hyvinvointialueen selvitys: Pelastuslaitos toteutti vuonna 2023 talouden tavoiteohjelma, jolla haettiin noin 0,5 milj. euron pysyviä säästöjä. Tavoiteohjelma sisälsi mm. henkilöstön vähennyksiä hallinto- ja tukipalveluista, ostettavien ICT-palvelujen karsintaa sekä materiaalihankintojen vähennyksiä. Investointiohjelmaan sisältyivät vain välttämättömät kalustohankinnat, joilla pyrittiin säilyttämään korjausvelka edellisten vuosien tasolla.

Pelastuslaitoksella on toteutettu vuosien 2004 ja 2023 välisenä aikana lukuisia tuottavuusohjelmia. Nykyisen lainsäädännön ja toimintavalmiuden suunnitteluohjeen edellyttämällä palvelutasokriteereillä ei ole mahdollista tuottavuuden parantaminen ilman lainsäädännössä tehtäviä muutoksia (tehtävien poistaminen tai kriteereiden väljentäminen).

Pelastustoimen toteutuneet investoinnit olivat vuonna 2023 yhteensä 0,23 milj.euroa. Ajoneuvokaluston valmistajien toimitusvaikeuksien vuoksi yksi sammutusauto jäi keskeneräisiin hankeisiin. Sammutusauton toimitus siirtyi vuodelle 2024.

Liitteet

Hyvinvointialueen alustava esitys 11 §:ssä tarkoitettuksi investointisuunnitelman pelastustoimea koskevaksi osaksi. VUODET 2026-2029